

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: To danske Præster

Citation: Aakjær, Jeppe: "To danske Præster", i Aakjær, Jeppe: *Artikler og Taler. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 63. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer04tom-shoot-workid55079/facsimile.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Artikler og Taler. - 1919

TO DANSKE PRÆSTER.

Morten Pontoppidan: En dansk Præst. Studier over Peter Rørdam.

(1897.)

Titlen er egentlig ikke lokkende. De fleste er vel nærmest tilbøjelige til at sige: *En dansk Præst*, hvad vedkommer det mig? Og hvis Titlen havde sigtet til en nulevende Kirkehyrde, vilde en saadan Holdning have været fuldt forsvaret, thi den Præst eksisterer ikke i den nuværende danske Folkekirke, som det var Umagen værd at skrive en Bog om.

Sagen bliver dog strax en anden, naar vi erfarer, at Bogen handler om *Peter Rørdam*, der ganske vist ikke var nogen særlig betydelig Mand, ikke udrettede det vidunderlige i nogen Henseende, men som dog var en ret usædvanlig Personlighed, baade i sin Kirke og udenfor den. Men hans Ejendommeligheder gaar i en saa ensidig præstelig Retning, at det uden Pontoppidans mesterlige Stikunst næppe vilde være lykkedes at aftvinge ukirkelege Læsere nogen Interesse for Æmnet.

Peter Rørdam var virkelig, naar alt kommer til alt, en ret mærkelig Præst, han besad ikke lidet af den Egenskab, som Hr. Pontoppidan kalder „*Suffisancens Naadegave*“, parret med en urokkelig Tro paa Gud og sig selv. Han var en Fuldblods-Grundtvigianer, der aldrig gik ud uden en Visebog i Baglommen og gjerne, som Kong David, havde danset foran Arken. Han var af disse evigglade Mennesker, der kniber Øjnene sammen for Livets Skygger for des kraftigere at fæste dem paa den Smule Lys, der siver ind i Tilværelsen, en misundelsesværdig Race, af hvilken der nu næppe er flere tilbage. Han var et af de Mennesker, der anser denne Verden for særdeles exemplarisk gjort i alle Maader; han i hvert Fald vilde ikke have krævet den syndelig anderledes af Guds Haand.

Kun paa et Punkt forekom Verdensordenen ham mangelfuld: Han — *P. Rørdam* — var ikke bleven Skoledirektør i København, hvad han dog havde bedt Vorherre saa mindelig om. „Mine alvorligste Tanker for dette Liv vilde være

mig en Gaade, om jeg ei skulde komme i Spidsen for Skolevæsenet," siger han; men skjønt en Dronning bad for ham baade hos Gud og Kongen, hjalp det altsammen ikke, P. Rørdam var og blev Præst i Mern.

Og der er næppe Grund til Beklagelse i den Anledning. Københavnerne vilde sikkert ikke have sat tilstrækkelig Pris paa Rørdams Visebog, og der var ogsaa Sider ved ham, der gjorde hans projekterede Udnævrelse lidet ønskeligt.

Han skriver til Grundtvig i Anledning af Revolutionen i Paris 1848: „Hvad der er sket i Paris, er forfærdeligt, og da jeg saa, det var Almuen i Paris, som har voldt det hele (!) sagde jeg atter, havde du blot bleven Skoledirektør i København; for hvad, naar den raa Masse hverken lærer at frygte Gud eller at ære Kongen, er den værre at styre end vilde Dyr.“

Men dette som Program for en Mand, der ansøger om Posten som Direktør for en Hovedstads Skolevæsen, er jo lidt mærkeligt. Vi tror da, i Modsætning til Pontoppidan, at baade Gud og Kongen har været i deres gode Ret, naar de denne Gang vendte det døve Øre til P. Rørdams allerunderdanigste Petitioner.

Rørdam forvandt ogsaa snart sin Skuffelse, det var ikke hans Natur at surmule, han havde jo Gud i Hjertet og Salmebogen i Lommen, hvor var vel saa den jordiske Magt, der kunde nedslaa ham? Som Forfatteren siger: „han var et usædvanligt glad Menneske,“ „Gud har dannet os til Glæde,“ „at være glad, er vort Grundvæsen,“ disse og lignende Sætninger var hans Livsdogmer.

Fjorten Gange forekommer denne Ytring i hans trykte Breve: „Jeg er saa glad,“ og tolv Gange hedder det: „Det er yndigt og sødt at leve.“

Det var med Henblik paa disse himmelglade grundtvigske Præster, at deres Antipode, Vilh. Beck, en Gang skal have bemærket: „Grundtvigianerne tror, at det bare gjælder: et— to og saa et Hop, saa er man i Himmerige.“ Men trods dette naive, dette sødladne og barnlige, der tidt er svært vanskeligt at skjælné fra det barnagtige, var der i P. Rørdams Væsen, saadan som Pontoppidan med stor Dygtighed har forstaaet at blotte det for os, noget eget mandigt og kjækt, der bød Bringen frem mod Verden, noget sundt og harmonisk, der nynnende gik sine egne Veje, om end han

helst slog ind paa Kirkestien, langs hvilken den blaa Kornblomst muntert tittede op af Rugen.

Men Hr. Pontoppidans Bog giver ikke blot en Karakteristik af P. Rørdam, men giver tillige — som alle gode Bøger — en Karakteristik af Forfatteren selv. Thi allerbedst som Taler glider let fra Læberne om P. Rørdam, gjør Pontoppidan pludselig Front imod dig, tager dig i Knaphullet og holder en meget energisk Præken til dig i Anledning af noget, der lige falder ham ind, og det skal han ingenlunde høre ilde for, han præker som en Chrysostomos, og disse istrædede Bemærkninger i Hr. Pontoppidans Bog er som Rosiner i Søsterkagen, i disse Bemærkninger rober han sig ikke sjældent som en ægte Poet.

Mere end ved sit Æmne fortjener Bogen da Opmærksomhed ved sin Stil og ved sin indtagende Friskhed. Hr. Pontoppidan er ubestrideligt den bedste Pen i den danske Folkekirke, ja, mere end det, han er vel omtrent den eneste. Thi til Trods for den megen Snak, Grundtvigianerne har bragt til Torvs om *Ordet* og *Modersmaalet*, er der dog kun faa af dem, der kan skrive et læseligt Dansk, og de i Folden, der bræger højt om det danske Sprogs eksempelløse Skjønhed, er sædvanligt dem, der fabrikere det værste Barberdansk.

Denne Bog fortjener desuden en særlig Opmærksomhed ved den Holdning, den indtager til den missionske Lægmandsrummel. Hr. Pontoppidan beklager, at altfor mange Præster bøjer Hovedet under Missionens Ris i Stedet for at hævde deres Selvstændighed; de burde lede Lægmandene i Stedet for, at det nu er dem, der leder og tyranniserer Præsterne. Og han tilraader disse at gaa til deres Gjærning med Humør, som P. Rørdam gjorde. Gud hjælpe os for det Humør, Præsterne lader til Skue i vore Dage. Men i denne Bogs Forf. er der i hvert Fald ikke gaaret hverken Syre eller Surhed af nogen Art.